

Изази Недјељом.

Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУ-
СТРО-УГАРСКУ (с БОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
за годину 6 ф., на по год.
3 ф., на четврт године 1 ф.
и 50 новчића.

За све остале земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годину 20 франака, на по
године 10 франака, на чет-
врт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у
плаћеним писмима неко-
средно администрацији „Гл.
Црногорац“ на Цетиње, а
може се и картом упут-
ницом на пошту у Котор.
Доплатицу се уредити
титу. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се од
реда 5 новч. За огласе веће
и на дуже вријеме мање.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“

ТРНОВО, 28 окт. У данашњој тајној сједници примило је сабрање приједлог одговора на поздрав намјесништва; тим се одговором изјављује захвалност сабрања намјесништву на управи земље и једнак да је сабрање наумило присуити избору књаза. Намјесништво се обратило на преставнике великих држава, да се изјаве, шта намјенују за пријестол. На одговор ће се причекати неколико дана.

ТРНОВО, 28 октобра. У јавној сједници данашњој примило је сабрање једнодушно брзојављени одговор на поздрав намјесништва. Сјутра ће, по свој прилици, бити избор књаза. Један војни брод руски наређен је да крене из Варне у Бургас, пошто је руски консул у Бургасу захтијевао да му се изда затворени због бургаског устанка офицер Набоков, а начелник му је одговорио, да га неће издати прије пошто се доврши испит против њега.

ТРНОВО, 28 окт. Сабрање је одложило избор књаза до сриједи. Мисли се да ће послје избора књаза уљести у Бугарску владу неколико пријатеља Русје.

ЛОНДОН, 28 окт. Солзбери је јуче походио Кралицу у Виндзору. — „Тајме“ уздиже прелијепу слику између Аустро-Угарске и Инглеске, која је, утицајем Хуајтовим, у стању да буде снажна потпора смјереном устројењу дунавских држава. — Глед-стон, одговарајући Бугарима те су га молили да их поможе, изјавио је своје уздање, да ће Цар остати вјеран зајету, којим је преходник Му, Цар Ослободитељ, заслужио част вјечите благодарности бугарског народа.

ЛОНДОН, 29 октобра. Солзбери је говорио бесједу на обједу у Лорда Мера. Осудио је жестоко зајеру бугарску против Александра Батенберга. Изјавио је да се Аустро-Угарске много тиче питање бугарско, те да њезини савјети много важе у савјету инглеске владе. Солзбери вјерује, да мир никако неће бити нарушен.

ТРНОВО, 29 октобра. На тајном састанку сабрања говорио је Стамбулов у корист избора краљевића Валдемара за књаза бугарског; његово пме, рече, довољно јамчи за помирљивост и владе и сабрања. И Стојанов, некада првак оне странке те је хтјела да поново бира Батенберга, говорио је, да сабрање треба да изабере Валдемара. Сабрање је једнодушно ријешило, да ће изабрати Валдемара.

ТРНОВО, 29 октобра. Велико сабрање, на јавном састанку свом, на 11 часова прије подне, изабрало је краљевића Валдемара за књаза Бугарској.

ТРНОВО, 29 окт. Намјесништво је послало брзојав краљевићу Валдемару, којим му јавља да је изабрат за књаза бугарског и да је сабрање одредило изасланике, који ће му подијет чин избора; намјесништво изјављује своје увјерење, да ће се Валдемар примити племенитог задатка те му је повјерен. Изасланици ће, по свој прилици, кренути до два дана у Кан, гдје се сад налази дански краљевић. — Каравелов је дао оставку на намјесничком достојанству. Сабрање ће сјутра изабрати другог намјесника на мјесто Каравелова.

ПРИЗ, 29 окт. Нови поклисар француске републике на двору руском,

Лабулеј, креће у понедељник за Петроград. —

Павле Бер, губернатор француски у Тонкипу, тешко је оболио.

КАН, 30 октобра. Краљевић Валдемар, одговарајући на поздрав и поруку намјесника бугарских, захвалио се на почасти те му је понудило сабрање избором за књаза бугарског, и додаје, да ријешење припада његовом оцу, данском краљу, но он (Валдемар) мисли, да ће лично бити препријечен примити се избору, што има друге, прече дужности. — Тај одговор сматра се као да наговјешћује отказ.

ТРНОВО, 30 окт. Пресједник је саопштио сабрању смисао одговора краљевића Валдемара и предложио да сабрање одложи своје састајке до суботе.

ПЕТРОГРАД, 31 октобра. Овдашње њемачке новине „St. Petersburg Zeitung“ пишу, да је књаз од Мингрелије једини руски намјесник за пријестол бугарски, на кога ће, по свој прилици, пристати и остале велике државе јевропске; но проћиће још нешто времена, докле Бугарска буде могла законитим начином приступити избору књаза.

ТРНОВО, 31 октобра. Још никаквог говора од краља данског, да ли пристаје да му син буде књаз бугарски.

Набоков и Залески, који су ухваћени у Бургасу као вође тамошњег устанка, кад су владине чете заузеле град, осуђени су на вјечиту робију; но биће једнак издати Русији.

БУДАПЕШТА, 1 нов. Језгра изјаве заједничког аустро-угарског министра иностраних дјела, графа Калнокија, угарској делегацији, на питање о бугарском зајету, ова је:

Калнокија разликује чисто бугарске интересе од интереса јевропских. Што се тиче интереса Аустро-Угарске, они се оснивају на питањима начела и права општијих уговора. Главна је ствар, да берлински уговор остане неповриједен. Велике државе и Аустро-Угарска имају важни и мучни задатак, да пазе да се не повриједи основ о начело самоуправног положаја Бугарске, као шт је ујемчен уговорима. Још тежи је задатак аустро-угарске владе, да не да тренутном узбуђењу да јој бржа радњу. Бенероа Каулбарс није својим понашањем ништа учинио, што би могло бити од одлучног утицаја на коначно уређење Бугарске. Каулбарс је вистину успио својим по Бугаре врло непријатним начином, да им зада зазор од Русије, но је нечувеним до сад начином изазвао и симпатије Јевропе за бугарски народ. Интереси Аустро-Угарске захтијевају да не буде никакве повреде уговора и да самоуправа, ујемчена Јевропом, остане не такнута. Тај дуги и мучни задатак налаже дакле, да се догађаји прате стрпљиво и пажљиво.

Тиса је јасно означио опште смјерове аустро-угарске политике те рече: „У случају ако би смо дошли до невоље да бранимо берлински уговор, увјерени смо да ће уз нас бити симпатије и потпора свих тих великих држава, које су вољне да заштите јевропске уговоре.“

БУДАПЕШТА, 1 новембра. Калнокија, настављајући своју изјаву, рече, да неби требало сврнути с тога пута, докле год има погледа, да ће се постићи смјер пријатељским путем.

Царевина аустро-угарска није никада водила нападачке политике; није крива Аустро-Угарска, што је мирни развита у балканских држава прекинут. Министар напомиње своју лајску изјаву, да спојење Бугарске с Источном Румелијом није противно интересима аустријским. Турска је пропустила користити се јемствима те су јој уступљена берлинским уговором. Задатак је великих држава да се успостави законито стање и да се доведу у ред питања те су у свези с уједињењем. Влада ће аустро-угарска гледати да се успијају дозвољиве жеље Бугара. Она није до сад пропустила ни прилике ни времена, те нити су повриједени интереси аустријски, ни јевропски. Влада је имала прије свега мотрити на то, да случај бугарски не постане питањем јевропским. На примјер, кад би се послао у Бугарску руски комисар који би преузео владу Бугарске, кад би наступила окупација лука на и саме земље, то би били чини, који би нас приморали на сваки начин да заузмемо енергички положај.

БУДАПЕШТА, 1 новембра. Калнокија (по свој прилици на примједбе кога делегата), у наставку своје бесједе, изјављује, да је прилика, према садашњем положају, да ће се ствар мирним путем угодити. Министар жели да делегати кажу да нико неће рата, пошто влада мишљење да Маџарска има нападачке смјерове. Природно је да понашање Каулбарсово изазива узбуђење. То је изазвало вјеровање, да се овдје хоће рат, а то је погрешно. Свака би сила потписница могла потписати наш програм. — Што се тиче нашег односа према Њемачкој, природно је да двије велике државе тлико простора имају свака своје особите интересе. Односи који постоје између Аустро-Угарске и Њемачке биће тек тада у пуној снази и важности, кад се буде тичало заједничких, заједничких интереса. У садашњем положају не може се замислити Њемачка без јакне Аустрије уз њу, као што је и у нашем највећем интересу да је Њемачка јака. Канцелар је признао, да се Њемачке само толико тиче бугарско питање, колико се тиче општег мира. То је узрок што Бисмарк не посредује у корист жеља ни ове ни оне велике државе, но то је чинио само у корист мира, начином врло ерисним по мир и по наше рођене интересе.

БУДАПЕШТА, 1 новембра. Калнокија овако довршује своју бесједу: „И са руском смо владом непрестано у споразуму и пријатељству, тако да су обе владе у стању да једна с другом зборе с пријатељском искреношћу“. Калнокија вели да има навик велико повјерење у вјерност к уговорима и љубав к миру у рускога Цара. „Што се тиче Инглеске“, рече, „ми се надамо и уздамо да ћемо је видјети уз се, кад буде до тога да се одржи берлински уговор. — Имамо пуно разлога вјеровати, да ће и Италија једнако схватити јевропске интересе на Истоку, те да ће се постојећи политички споразум између Аустро-Угарске и Италије одржати у будуће у корист мира“. — Калнокија особито истиче, да од стране Русије има пуно увјерење да ће она хранили уговоре и да неће ништа чинити без сарадње осталих великих држава. Запаметити односа између Русије и Бугарске не може се одржати. Наћи ће се свако-

јако начина да се ти односи ублаже те да се створи трајно и спосивно стање.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Тек је прва оклопљача руска кренула за Варну, а једнак нам стадоше долазити гласови из Трнова, како намјесници зову у своје друштво познатог руског пријатеља, старог и искусног родољуба бугарског, Драгана Цанкова. И не само што Цанков не пристаје да дијели владу са Стамбуловим и његовим друштвом, но и Каравелов окреће леђа својим досадашњим друговима, те се мори са Цанковим.

Те су појаве и најоданије пријетње муткуровско-стамбуловске владавине морале увјерити, да су батенбергови намјесници увели у танке ните.

Вечерњи лист „Новог Беоког Дневника“ има овај глас из Русије:

„На заповјед главнокомандујућег црноморске флоте, крећу овдје војни вапори руски за Бугарску, да заузму мјесто једнак са вапорима „Сабјака“ и „Памјат Меркуја“, који су већ под Варном: „Рени“, „Вине-адмирал Попов“, „Нижни-Новгород“, „Исмаил“, „Поти“, и „Ватум“. Потоња три брода носе са собом и торпедо.“

Јављајући тај жалосни глас својим читаоцима, „Пестер Лојд“ оплакује судбину бугарског намјесништва, те овако кука:

„Ва истину — вали се дјичу свуд на околу све више и више и све их је јачи тутањ за својом жртвом, и треба човјек да је врло тврде вјере иначе се не може више сумњати, бар за сада, у побједу мрачних сила. Суморна непоузданост положаја не може се друштво означити по понављањем потоних вијести. Отпорна снага Бугарске и бугарске владе скоро је некрпена; појава руских оклопљача пред Варном, поред свих противних увјеравања из Петрограда, није друго по први корак окупацији; Инглеска је свјетовала бугарској влади, да се преде Русији на милост и немилост. Тијех и тијем сличних вијести дошло је телеграф јучер из Бугарске у непријатној множини. А једнак се распростире мишљење, посредно, наговјештајним изјавама, тако рећи кришом, да се спреми опште мишљење, да је Русија вистину већ добила формални пристапак великих држава јевропских на руску окупацију Бугарске. Запета то би био крај, смак свијета...“

„Ми не можемо и нећемо још да вјерујемо у ту споменути чињеницу. Ми не можемо мислити да је могуће, да би велике државе могле не само тако стубоком напунити све што ните правда, политички морал и благостање тако честитог народа, као што би учиниле, кад би коначно одобриле руске гадости (Schenslichkeiten) у Бугарској, но да су и тако слијене, да би пропустиле таку прилику, да стресу руску мору с Јевропе на дуго, врло дуго вријеме, на да, мјесто тога, управо позивају ту мору, да се са двоструком, троструком досадом утисне на одесудноме мјесту. За то ми још не вјерујемо да су велике државе пристаје на окупацију Бугарске и за то још ни данас не наумишмо пазе, да ће Бугарска ипак на пошледак снасти своју слободу и независност из поката сјеверне азије.“

Искреност је у опште ријетка у свијету, а најређа у области политике, у дипломата, новинара и т. д., па је вриједно забиљежити, кад нађемо на тако искрене изливе срца, као што је та кукњава Лојдова. Морамо признати да „П. Лојд“ има рашта цукати, али што ћемо му! Човјек треба да се научи прегоријевати. Такав је овај свијет и тако је од како му је вијека, од како се суице рађа и залази, од како је истока и запада: Кад се једноме смрдне, другоме сване; иде коло наокло; иде вријеме, носи бремене; свака сила за времена, а невоља редом иде. — Ми не можемо друскије утјешити „Пестер Лојда“, пако да му препоручимо да прошири дубоку мудрост која се налази у тијем народним пословицама.

Бечкој „Новој Сл. Преси“ јавља сриједњачки дописник:

„По службеним вијестима из Варне дошао је пред тамошњу тамницу један каваз рускога консулата са више рускијех мрнарца, те је довикнуо сужњима: „Не бојте се; за три дана ћу вас ослободити.“ Каваз и мрнари здерали су са зидова објаве, на којима бјеше поздрав намјесничтва сабрању и окружница начелницима. Жандари су само гледали што се ради и не смједоше ништа, јер им је заповијеђено, да не смију тицати рускијех поданика.“ — У Трново ће поћи сви вице-консули, осим рускога. Аустро-угарскога вице-консула, графа Стаженскога, дочекали су хајдучи на путу у Трново и опљачкали га.“

„Пол. Кор.“-и јављају из Лондона:

„У англијском владиним круговима сматра се садашње стање бугарског питања као врло озбиљно. Мисли се да ће бити врло мучно препријечити да Русија не заузме Бугарску и да ни једна велика држава неће кренути да Русији у томе смета. По мишљењу кругова око англиске владе довољна би била таква изјава сабрања, непријатељска Русији, против поступка Ђеперала Каулбарса, да окупација неодољиво и јамачно наступи. У осталим, таква корак Русије изазвао би у многим политичким круговима Англиске пекло задовољство, јер би тим Русија јавно оштетила свој улив у хришћанскијех народа на Балкану и у опште у Словена (?), а сувише не би имала никакве користи из окупације, јер ни Аустро-Угарска ни Њемачка не би допустиле да се Русија вјечито угњизди у Бугарској коначном анексијом.“

Руски „Правителствени Вјестник“ јавља:

„Као што је прије јављено у „Прав. Вјестнику“ изазвале су повреде права рускијех поданика у Варни и њекијем другим мјестима Бугарске потребу да се тамо пошаљу руски бродови. Но ни последије доласка рускијех бродова нијесу те повреде престале; те је министарство иностраних

дјела позвао Ђеперала Каулбарса, да иште од садашње бугарске владе, да предузме острје мјере те да се то стање ствари уклони, ако пак за три дана не би добио задовољна одговора, да остави Бугарску са цијелом дипломатском агенцијом и са свијем консулима. На путу те је Каулбарс у том смислу послао бугарском министру иностраних дјела, Начевићу, одговорно је овај да је бугарски министар заповијеђио свијем мјесним властима, уз пријетњу тешке казне, да учине све што могу, да се заступи пут повредама рускијех поданика и свијех особа које су под руском заштитом. У истом свом одговору молио је министар Начевић Ђеперала Каулбарса, да му саопшти имена и мјесто пребивања оних руских поданика и заштитеника, који су увијешени, да се кривци пронађу и предаду судовима. Како Ђеперало Каулбарс мисли да је сасвим сувишно одазивати се жељи министровој, пошто није могуће да су повреде рускијех поданика, у којима су главни покретачи и учесници били агенти бугарске владе, тој влади непознате, ријешено се да изјави министру, да му није могуће упуштити се у расправу те је жељи министар, но да ће при првоме настилу, које би се ма гдје на бугарском земљишту десило, бити принуђен да поступи према својој пређашњој изјави, а то ће рећи, да ће са свијем рускијем представницима оставити Бугарску.“

Горе изложени одговор Ђеперала Каулбарса добио је највише одобрење Царево.

Из Лондона јављају бечкој старој „Преси“:

„У свом извјештају Цару препоручује Каулбарс окупацију Бугарске као једину мјеру, која ће моћи повратити руски утицај тој земљи. Цар је одобрио то мишљење.“

„Пестер Лојду“ јављају 22 октобра из Берлина:

„Вијест Рајтерова, да су велике државе свијетовале бугарском намјесничтву да се безусловно покори, овдје се одлучно пориче. Поново се утврђује мишљење да ће Русија, према унутрашњем распаду бугарскијех прилика, моћи одустати од окупације те, у мјесто тога, постићи свој смјер државним ударом Цанкова и Каравелова. — Бисмарков лист „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ данас не пише ни ријечи о Бугарској, а то јамачно није нехотице.“

Из Петрограда јављају „Пол. Кор.“-и истога дана:

„Избор Г. Лабудеја за францускога поклесара сматра се у рускијем владиним круговима као врло згодан те је за то врло лако добио одобрење Царево. Ако барон Моренгејм не преузме одмах послове руског посланства у Паризу, то је само за то да тај корак не би изгледао као демонстрација. Том приликом се потврђује, да бивши неспоразум између владе у Петрограду и у Паризу није имао озбиљне политичке основе, но да се своди само на осјетљивост Цареву

повријеђену одазивом Ђеперала Апера и на то, што владом француском за поклесаре предложене особе нијесу могле бити примљене због својих одвише републиканскијех начела, а те су се неприлике још поостриле непријатним случајем прогона припчева из Француске. Но како је у питању велике политике навијек, а наиме у посљедње доба источног питања, владала најљепша слога између Француске и Русије, могло се предвидјети, да ће жеље руске владе на посљедак и Цар одобрити те да ће се мала размирица коначно изравнати.“

Од истога дана је овај глас бечке „Нове Сл. Пресе“ из Сриједца:

„У разговору са Цанковљевим пријатељем Семидовом у Трново, изјавио се Стамбулов, да је влада вољна примити Цанкова као члана владе, и ако његово досадашње понашање није родољубиво било. На то је Семидов брзојавио Цанкову, да може постати члан владе ако му је воља, на што је Цанков одговорно, веле, да он ставља на расположење своје услуге, ако садашњи намјесници и министри положе оставку. У слијед тих порука и отпорука овдје се проноси глас, да ће намјесничтво и министарство дати оставку, а нову владу да ће са-ставити Цанков. — Хајдучи те су похарали Стаженскога, ухваћени су.“

Но исти дан јављају том листу из Трнова:

„Приједлог Цанковљевих пријатеља, да њихов првак Драган Цанков уђе у владу, пропао је због расположења чланова сабрања, што Цанков тобоже нема симпатија у народу те би његов улазак у намјесничтво могао изазвати велику забуну.“

И берлинском „Национал-Цајтунгу“ телеграфом сриједњачки му дописник 23 октобра:

„Цанкову је понуђено намјесничтво, но Цанков је одговорио да ће се примити владе једино под условом, ако Стамбулов одступи. Овдје се мисли да ће, по свој прилици, отступити цијела садашња влада.“

Из новина.

Савић, дописник „Новога времена“ из Филиппопоља, овако прича о звјерствима која је починила данашња бугарска влада над политичким преступницима које бугарска влада окривљује само зато што су ови у неколико радили да избаве бугарски народ од Батенберга и батенберговца.

Ја ћу, вели Савић, предати ствар онако како су ми причали пострадавши јадници.

„Двије неђеље томе назад, баш онда кад војничко стање није било укинато, дозволе нас у командатску управу да нас узму на испит односно је смо се налазили од времена муткововскога преврата и да нијесмо имали каквих сношаја са људима

који пробераше Батенберга. Посље краткога испита пуштили нас и није нас нико позвао до посљедњих догађаја. У суботу 4 октобра, око пет ура у вече, опет нас позваше у командатску управу да нас изнова испитају. Знали смо да је војничко стање већ укинато па смо се зачудили томе позиву, али опет нијесмо могли ни помислити да је војничка власт подметнула нам страшне замке. Ми смо одма отишли у командатску управу и с' почетка доста лијепо дочека нас помоћник командата Михаилевски, и тек посље краткога времена дозволимо да смо ушисани за сумњу против нас да смо уређивали чете које ће произвести устанак на дан 5 октобра.

Ми смо одговорили Михаилевском да су то све измишљотине и да ми ни помисли немамо ни о каквоме устанку; али ако мисли влада да нас задржи у затвору, то молимо да нас не предаје у руке грађанској власти. Михаилевски одговорио нам је да не зборимо истину, јер он зна да се свуда приправља за устанак и да се у рускоме консулату шире барјаци који ће бити раздани четата. Због тога правителство мора предузети строге мјере. На посљетку он нам каза да морамо остати у затвору у командатску управу и да нас нико такнути неће. У 9 сати у вече тај исти Михаилевски каза нам да је дошла нова наредба по којој ми морамо бити предани грађанској власти и да се од тога часа налазимо под заповијеђу префекта Дмитрова и градоначелника Георгијева. Посље по сата дође градоначелник са ђендармима и поведе нас у грацку тавницу. Не треба ни да вам опишем бугарску тавницу у опште, а за нас је била одбрана најгрђа. Нијесу нам дали огња, ни постеле. Нијесу нам хтели дати ни метлу да изметемо смећаште које се је ту накупило од неколико година. Нијесу нам штели дати воде да утолимо жеђу. Некако смо се наслонили на неким штицама и можда би смо заспали онако уморени да нас не узнемири страшно лајање паса. По томе лају паса који свагда у великом броју прате нашу полицију, дознали смо да иде полиција да чини обичне езекуције над несрећним сужњима, па и ми чекамо наш ред. На посљетку у 11 ура ноћ дође полицијот у нашу тавницу и рече нам да морамо ићи у полицију. „Ја сам знао!“ прича г. Попов, и одма сретом два пандура и једнога ђендарма, који ме поведоше по коридору од тамнице и одведоше управу у којушкуну префектуре. Кад сам улега у којушкуну био сам најстрашније поражен појавом која се престави преданом. Којушкун је била освјетљена а готло, а посред ње стоје прерушени људи са дугачким палицама у рукама. По зидовима којушке направљени су стаклени прозорићи за гледаоце, а из свакојега вири по која физиономија. Једва сам улега кад један од владиних разбојника рече ми да ће ме тући. Ја почех протестирати, али једва проговорих неколике ријечи кад ме спопаде два ударца по глави од којих одма падох. У тај час навали на мене неколико људи који ме почеше бити, ударати ногама, давити и друга мучења чинити. Тукли су ме док сам изгубио свијест. Кад сам се мало освијестио погледах око себе кад али у којушкуну нема нико до четири човјека, који ми заповиједаше да идем за њима. Овако се је исто поступило са Гешовим, Хакановим и другима.

„Пошто су нас тако истукли и измучили опет су нас повели у тамницу. Сви ноћ су се чујали очајнички уздици уапшеника. Другога дана послати су били у тамницу толагани који су свакојако звјерство чинили над јадницима.

„Тако избијени, измучени физички и

ЛНСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

ЛАБУДОВА ПЈЕСМА.

Приповијетка
Ђорђа Онега.

(Наставак).

III.

Мало по мало престале се говорити о томе догађају. Стено надгравлао лорда, јер тек по његовој женидби сину у свем сјају његова вјештачка моћ. Као да је тражио да му невјеста поред успјеха заборава на јад што је због љубави претрпјела, те је окружи кругом побједничким. Он распрши предубјеђења, намами љубав свачију и уважење, те свијет повлађиваше му, а кућане увијешена оца, што не попусти. Говорило се да је лорд сувише старог кова и сувише надут према томе умном човјеку, истина од престога рода, али који се барабарно са старокућанима. Бесар, његов господар, бјеше му дао кнезички наслов, али он не пије да га прими. Чинило му се да је доста прозивати се — Марацки.

Двије пуне године Стенове гуслице зачаравашу Јеропу; за двије године он напусти својој невјести све што бјеше

изгубила; даде јој све што јој могаше душа жељети. Примана суда у велика друштва, у дворе, њена љепота цароваше. Њих двоје допуњавашу се: вјештачки дар и љепота жена! До душе, без ње сва његова срећа и умјетност, биле би њекако крње. Она приладе његову вијенцу цијетак одабрали — љубав. Стено богат, слављен и још љубљен, бјеше срећан мимо људе, управо бијаше олићена срећа. . . . Али, али на жалост, Усуд иђаше за њим, кријући оно што носи у лијевој руци.

Чујте што се догоди.

Након године роди им се мунко дијете, плавушкасто као и мајка. Е, то би вршак среће по њу. У материнском уживању нестале и најмањег трага прошлијех негода и немилујех усомења, она се цусти бујици своје среће да је носи гдје хоће, од једнога весела ка другоме. Тај полу-бог, који бјеше љу узвисно да царује над одабралим свијетом, чињаше јој се сада још већи, љепши, достојнији да га обожаваша. Она се поче мијешати у његов умјетнички живот и уживати на сав мах у слави његовој.

Марацки, осјетивши се у пуној мункој снази, осјети да му се и умјетничка моћ већ сасвим ослабила, те поче да жељкује нешто више од вјештачке славе; прохте му се да постане умјетником и то великијем, који ствара нешто што ће по-

трајати у свијету. С тога нотури он омање, складбе што се свакога дана ројаху под његовијем прстима а сложи једну игру за позорницу, коју назва: „Циновни.“ У тој игри он изданош пробу богатство своје пребогате маште. Мало за тијем састави другу игру „Матија Корвин.“ У тој, осим живости и умјесничке љепоте, бјеше и мадарски понос у свом маху. Те двије игре дигоме га у висину; његови штоваоци прогласише га мадарскијем Шономом — и збиља сва прилика бјеше да ће се изједначити са великијем свијетскијем „маестрим.“

У то вријеме Мод, кривоце од мужа, покуша да се измири са оцем. Она му написа њежњо писмо, пуно шћеринске понизности. Мислила је да су њих заглађује много што шта у свијету и да ће племени лорд лакше попустити пред именом признатог великога умјетника, него ли пред дотадашњим вјештаком. Надала се томе, али јој се падање не оствари. Лорд јој поврну писмо нераспечаћено. Властелин бјеше превисе увијешен у своје поносе. Он одржа ријеч задану; не хтједо већ да ана за шћер.

То ражалости Мод, али та жалост бјеше мала према оној коју јој Усуд приговлашаше! Исте вечери кад јој писмо натраг стиже, разбоје јој се дијете. Невјеста виђе у томе прет божији. Обузе је црна слутња, те се предаде одмах очајању

и ако то кријаше од мужа. Недјељу дана дворца је дијете и бдила на њим, као што могаше дворити и бдити мајка, а још мајка њезине људи, у онаквоме душевном стању. Мучила се, смрота, да га отме бољетици. Али све би узалуд. Румено му лице поблиједе, сјајне му очи поставише, уста на којима докле играше осмјан укрутисе се, то од једном, без трзавице, прехну као тиф.

Мод се с почетка помами од јада; стаде је вика као рањене лавице, стаде проклињати небо и земљу, стаде дозивати оца бацајући на њ сву кривицу своје несреће. У томе је стању била за неколико дана, па онда паде у велику сјету. Читаве недјеље за тијем као да се скамени, не проговарајући ни ријечи, нити је плакала, нити се срдила нити се богу молила. Стено, изван себе од жалости, покуша сваки начин да је тргне из тога мртвила. Он јој је говорио, па као да говораше студеној стијени. Ни његово дивотно гудало не може; ни оно не могаше да је за неистргне из мртвила. Те тако она божанствена вјештина, која му бјеше присвојила срце дјевочице, не могаше сад ни да привуче њезину пажњу.

Поче члетићи нагло; лице јој се осуши, а очи јој утонуше, сухи капаше раздирале јој груди. Сви се главнији бечки лијечници изређаше а ни један јој дијела не нађе него свијетоваше јој мужа да је

наравствено ми смо нашли утјеху међу свакојаким зликовцима тамничарима код којих нас затворилих посједе екзекуције. Ти људи, који су не мало злодједа учинили, били су човјечнији према нама од разбојника какав је Радослав и Дмитров. Они се постараше дати баре одпочивадо нашем измученом тијелу. Ови људи, који су били свједоци света што се је догађало у тамници, испричаше нам страшну новјест о страдањима која су претријели пријатељи Русије, а непријатељи Батенберга. Они нам причаше о мучењима над Дмитријем Пелевином за то што је предао депешу рускоме консулу. Пошто је овај несрећник остао жив посједе страшнијих мука др. Странски направио је за њега неко пиће, бајаги као лијево, од којег је он кроз два сата предао Богу душу. Они нам причаше како су мучили Наботкова и болеснога Мајарова. Они нам причаше да није било ни једнога од политичких затвореника којег најчовјечније нијесу мучили. Други дан пошто нас затворилих дознадосмо да су овако исто мучили рускога поданика Ивана Христова и два Црногорца који су пали под сумњом да су састављали чете за устанак, а међу тимјем тијех чета није никада било.

Ове ријечи дописника „Новога Времена“ за сада остављамо без коментара. Нека човјечност суди о звјерствима данашње бугарске владе над измишљеним од исте владе политичким преступницима. Други пут поврати ћемо се на ову ствар.

Загребачка „Хрватска“ добила је ово „Писмо из Бугарске“:

Пловдив, 20 октобра. Најновији догађаји понукају ме, да хрватско опшњство чим боље упознам са данашњим положајем у Бугарској. Од дана, кад је свргнут књаз Батенберг, па све до данас збило се је толико различитих и толико управо чудноватих ствари, да ми је по све разумљиво, да се изван наше земље наш положај и одношаји посве добро и позорно прати, моћи ће се створити пралу слику нашег положаја, а ту слику хоћу, да прикажем читаоцима честите „Хрватске“, која толико симпатично пише о бугарском народу.

Понајприје ће вас занимати, како је настао трновски протупреват, који је последи свргнућа Батенбергова Бугарску завадио у нову несрећу. Ево како се је то збило. Књаз бијаше уз својеке весеље свргнут, привремена влада, која је други дан у Софији на челу са честитим митрополитом Климентом проглашена, поздрављена је опшним задовољством бугарскога народа. Већ трећи дан иза преврата установило се, да су све посее, осим трновске, положила присегу новој привременој влади. Особито у јужној Бугарији био је народ одушевљено пригласио нову владу, јер му је већ дозлогрдило диктаторство књаз-туђинца, који је водио протуреску у тим, и протуреску политику. Три дана како рекох било је највеће задовољство. Само у Трнову спремао се је зло несретној Бугарској. Трновски чорбаџије и каишари г. Стамбулов и Муткуров, познате слуге и принизи принца Батенберга, добише налог по г. Хаинцу, књажевом тајнику, да приправе протупреват. Посада Трновска била је у руке и власти књажевих пријатеља. Овом посеем и помоћницима око Софије буде брзојавна веза са Софијом прекинута и овај град посее изолиран од остале Бугарске. У исто вријеме буде у Трнову проглашен протјерани Батенберг опет књазом и Муткуров именован заповједником војске, а пуковник Гуљев и још до 100 противника књажевих затворено. Сада је трновска партизанска влада брзојавила на све префектуре, да је софијска влада пала и да је књаз опет проглашен господаром Бугарије и уједно су добила префекти заповијед, да затворе све главне противнике књаз и пријатеље Русије. Некоји начелници (префекти), који су сами слуге и принизи књаз, дочекаше једва ту вијест и заповијет точно обавише одредбу трновске протувладе. Већ дан префекта обратило се на софијску владу, да је пита што је у ствари, и јесули вијести из Трнова истините. Пошто нијесу из Софије, која је била посее изолирана добила никакве вијести, могли су лако вјеровати вијестима трновске владе, тим више кад је ова стала на све префектуре шиљати одредбе и јављати, да су чланови противкњажеве владе затворени. Чиновници су су свагдје једнаки, није дакле чудо, да су се сада сви префекти стали покоравати одредбама трновске књажеве владе и позатвараше све противнике књаз. Војска и полиција бијашу дакле опет у рукама партизана и ето тако дође до тога, да је против својекој воли народа и свих поштених људи, књаз опет примио владу, и кад се вратио у Бугарску именовао регенцију, у које је за награду ставио своје слуге Муткурова и Стамбулова.

Па овај је начин могла пасти владавина противкњажева, а ко је томе крив? Онђе је мнијење, да је томе крива сама привремена влада, а зашто јер није настојала, да учини немоћнима своје и народне непријатеље, већ им је пустила слободне руке, да узмогну на споменути начин покварити народно дјело и Бугарску довести у вртлог највећих неприлика и невоља. То је дакле била и тако је настала трновска противреволуција. Они, који су је извели, знали су страховањем и затварањем своје противнике тако уништити, да уз најбољу вољу народа није било могуће одстранити од Бугарске велико зло — данашњу регенцију. То би било могуће само пролијевањем крви, домаћим грађанским ратом, а тај хвала тријезности бугарских опозиционара није наступило. А и боље је, да није, јер смо сви свједочени, да ће народна ствар побједити.

Што се тиче мишљења бугарскога народа према Русији, само ћу вас укратко упозорити, да су све вијести о том лажне, а истина је једино та, да је сва поштена интелегенција из Русије, а народ да је управо љубавито одушевљен за руску политику. Народ је тврдо свједочен, да Русија што год ради за Бугарску, да је то само добро, и да од Русије не може ништа зла доћи. Ја не знам, је ли то баш посее праведно мишљење, али могу посее стално увјерити читатеље, да је управо тако и да се народ добру само од Русије вада. То особито приједи за јужну Бугарску, гдје је народ за Русију до скрајности заузет. У јужној Бугарској влада својеке мнијење, да је Батенберг крив, што није сједињене подишло успјело, јер је радио против воље Русији, дочим би ова била у противном случају провела подишно сједињење обих Бугарија. О мишљењу нашега пука о Русији и њеној политици морали су се још прије избора освједочити наши вриједни владинци. Ови су наиме хтели народ против Каулбарса побунити и присилити га, да се изјави против Русије, те су у ту сврху шиљали међу сељаке своје агенте, да инглеским новцем и наговором сељаке од Русије отклони. Но ти су агенти скупо платили своје посланство. У мјестима као Стара Загора, Татар Басарџик, Зара, Калофер, Карлово и још до којих 20 мјеста, не само да је народ те агенте примио највећим незадовољством, већ их је који 30 убио, тако да су смрћу платили своју смелост бунити бугарски пук против Русије.

— Не смијем, јадна, тамо... Он ми је забранио!... А, како би ми мило било нагутаи се роднога ваздуха. Он би ме излијежио... О, мој Стенио, да ми је оздравити и остати украј тебе за дуго, за дуго...
Па опет кроза зубе:
— Али, тата не хоће!
Тако, на махове, обузимање је жеља за живљењем, жестока, страсна жеља. Бјеху то трзања младога живота против смрти. Али, као што рекосмо, то бјеше на махове, пак се опет приберу и душа јој превлада тијело. Једино оста јој врућа жеља да види бар море што лиже инглеске обале. Чињаше јој се да ако њега види, да ће тако одланути чежње за домом. Течни простор што би је тада дијелио од миле јој земље лако би се прелетило — погледом, и њешто, бар један њен дио, уздах њезин понио би вјетар к очену крву.

Ето како ова дође у Дјеп.

(Наставиће се.)

Куд год је Каулбарс путовао, био је дочекан свагдје највећим одушевљењем, ако су и области све подузимале, да то препријече. Народ је највећим почитањем слушао посланика великога руског цара, те је у истину и слушао његове науке и по уке. А то се је вјело код избора за велико собрање. Ви ћете се дакле чудити, ако ја велам, да се је руски уплив видио баш код избора, дочим су изабрани сами присташе владе. А то је управо оно. Бугарски је пук дознао по Каулбарсу и по својим пријатељима, да се Русија противи састанку собрања да се по том противи и самим избором за то собрање. Услијед тога се је међу народом ширила лозинка „не идемо на изборе, јер Цар тако хоће“. Па је тако и било. Народ није нигдје сјединовао код избора, па су бирали заступнике „народа“ само чиновници и подкупљени људи под војничком командом. А гдје је народ случајно дошао на изборни чин, ту је морао гласовати онако, како је хтио г. префект.

Тако су се ето свршили избори, који су по мнијењу немачких и инглеских новина очито показали против-руско освједочење бугарског народа.

Сада бих пак рад, да видите, што се је ондје радило, гдје је народ хтио изабрати своје посланике, јер није знао, да су једномисленици свагдје одустали од изборне борбе. Ту су се збивала таквава безакоња, каковим је једва паћа наћи у нашим „конституцијом гласовитим“ крајевима. Ја сам једне године присуствовао нашим изборима у Пловдиву, али то бијаше у истину избор, но што сам сада видио, то је све по маџарском рецепту, то нијесу избори, то је највеће безакоње и сила. Ето вам примјер, које су већ велики приобили наше опозиционалне новине: У Бургасу није гласовао ни један грађанин, већ сами чиновници. Грци и Мухамеданци су у опште одустали од избора. Но занимљиво је, на који су начин знали владине слуге одстранити народ од избора. Кад је један лозални пароброд хтио доћи у луку Бургаса, да овамо искрца изборнике из оближњих мјеста поморских, дошао је онамо дучки командант, па је забранио броду, да дође у луку, јер да то није његова рутна ура, већ да он долази у Бургас редовно у 11 сати, а не у 8 сати, како је то овај пут било, да узмогну изборници за рана доћи к избору. Према је капетан брода и надстојник постаје просвједовао проти оваковом тумачењу дучкога реда, ипак је командант дуче наложио дучкој посади, да се силом опре искрцавању из споменутог пароброда „Цар ослободитељ“. Услијед тога морао је тај пароброд до 11 сати бити усидрен пред луком. У то је вријеме пак г. префект отворио избор, те чиновници и њихови рођаци изабрали заступнике, у 11 сати закључили избор, баш кад је у луку уз свирку гласбе ушао „Цар ослободитељ“ за којих 400 изборника, који би безувјетно били побједили и одлучили изборну борбу. Можете мислити, како су били зачуђени и разјарени честити бугарски поморци, кад су чули да је избор закључен и да су изабрани мал не сами присташе владе. Велико је чудо и доказ силне тријезности бугарског грађанства, да се тада нијесу догодили немири, тим више што је Бургас кроз опозиционалан, пак уз сав притисак ипак прошао опозиционални заступник, дочим би их иначе било 8. Како је било у Бургасу, тако је било и по свим градовима, гдје се бирају заступници за велико собрање, није дакле чудо, да су владине присталице побједили. Но жалосна је то побједа гдје јој је народ кроз противан. Ондје у Пловдиву догодило би се можда још већих неправдиности, да нијесу ондје противници владе тако многобројни, да их никаква сила застрашити не може. Па ипак су се успјели владине слуге, да изазову немире, неби ли на тај начин дошло до побједе. Да није било руског консула, могуће је да би наши противници успјели, но он им је помренио рачуне.

Некоји јевропски листови јављаху безобразне вијести о путовању генерала Каулбарса унакрет Бугарском. Ту су службено и приватно измишљиване све могуће лажи, које су ширене по свијету. Какове су то лажи и гдје су коване, можете се лако увјерити ако погледате у исте наладине бугарске новине, које иначе не слазе ријечи, да мирне лажи о Русији и Каулбарсу. У тим новинама не налазите никакда какве вијести, да се је бугарски народ непристојно и хладно понашао, но како је наравно они не описују свечане и одушевљене дочеке, којим је захвални бугарски народ одликовао посланика рускога цара. Вијести дакле, које су приобњивали бечко-пештански тезали, све су измишљене, јер је генерал Каулбарс путовао у Бугарској највећим слављем и уз одушевљење цијелога народа. Могу вас опет увјерити, да је мало која службена особа изостала, а да не поздравља „службено“ изасланика рускога цара, што лијепо доназује, колико и чиновници држе о сталности данашње владавине бугарске. Народ је Каулбарса дочекивао највећим одушевљењем, јер је видио у њем свога помоћника и избавитеља. Противници Ру-

сије разгласивали су свијетом, да је сав народ бугарски против Русије, али нијесу хтели, да растумаче својим читатељима, како је агент толико смражене државе, без војне пратње, без оружја и власти слободно путовао по цијелој Бугарској. Каулбарс је јавно осуђивао данашње регенте, па ипак није се нико усудио ни руку ставити ни писнути против Каулбарса, дочим је на против у некојим мјестима разјарени народ убијао агенте владе, који су пред доласком Каулбарсовим одвраћали наш иначе мирољубив народ од дочека, који је свагдје био весео, искрен и одушевљен. Што се самога дјеловања генерала Каулбарса тиче, врло се нарају они, који велу да није било успјешно. Данас се још не може видети потпуни успјех, но ја ћу вас посее састанка великог собрања без двојбе моћи обавијестити о великом преокрету у нашој политици, а тај је преокрет без двојбе дјело г. Каулбарса. Да тај успјех није подиш није крив Каулбарс, већ та околност, што он није бугарском народу познат. Он је до душе добар дипломата, то је познато и изван граница Русије. Но сасвим би иначе већ данас код нас било, да је руски цар послао овамо, којег познатог војника — јунака, кога Бугари познају још из рата за ослобођење. Па био тај изасланик много слабији дипломата, ја кривац, ако би сада они регенти сједјели на својим мјестима у Софији. Бугарска би била већ мирна и могућа криза превладана, а тако ћемо још које вријеме чекати док бугарска државна лажа узеше из узбуњена мора у сигурну луку — под окриље великог руског народа. Наши нови пријатељи Аустро-Угарска и Инглеска неће дакле требати да се заузимљу за нашу земљу и ми ћемо бити њима јако захвални, ако нас што прије сасвим преузеле Русији, јер знадемо, да нам је и руско непријатељство боље него пријатељство инглеско. Док смо пак под заштитом великог цара, није нас страх србје синова Албона, па бије они и ближе него су сада.

Надам се, да ћу слиједећи пут моћи хрватско опшњство развеселити позитивнијим размишљењима о преокрету у нашој земљи. Како знаши кажу, данашњим регентом, слугама Инглеске, измиче земља испод ногу, а дао Бог и Русија, да вас слиједећи пут о том тачно обавијестим.

Батарица.

ДОМАЊЕ ВИЈЕСТИ.

ЦЕТИЊЕ, 3 новембра.

— Његозо Височанство Господар и Књаз врнуо се у пролизи уторник са подгоричке славе у своју пријестоницу. Са Господаром су дошли: Њ. Свјетлости Књазеве Петар и Арсеније Карађорђевићи, пресједник министарства, министар унутрашњих дјела Г. Боже Петровић, Г. Војвода Петар Ст. Вукотић, Војв. Симо Поповић, управитељ министарства просвјете Г. Јов. Павловић, и ађутант Њ. Височанства Г. Славо Ђурковић.

Од преставника великијех држава приспјели су: Министар-резидеат Аустро-Угарске, Г. пуковник Тодор бар. Миликовић; министар-резидеат Русије Г. К. М. Аргиропуло са секретаром Г. П. Д. Вурцелом; отпавник послова В. Британије, Г. В. Беринг и војни пристав царско-отоманскога посланства.

Просвјета.

Новосадски „Браник“ доноси овај листак:

Иларијон Рувалац, новоизбрани епископ. Име Иларијона Руварца мало је познато нашем ширем свијету, али тамо, гдје га знају и познају, то се име увијек с поштовањем спомиње. Она црквена изрека: „Достојан си!“ важи у пуној мјери за новог вршачког владика. Међу нашим калуђерима Иларијон је рјетка појава. Можда ни један међу младица не би имао толико права на митру као он, а ни један се није тако мало истицао, као он. Било је времена, кад се управо кљонио митре.

Иларијон је човјек одарен великим умом, који је познатим големим знањем. При том му је поштење и карактер свијетла, како се ријетко може наћи. Док су се други кандидати отимали за архијерејску штаку, док су објавили министарске прагове и писали денунцијатска писма против своје „Братје у Христу“, Иларијон је мирно сједио у својој ћелији и можда је спокојно тражио нове доказе, да Вукашин није убио Уроша! Мало га се тинало, што га у мало нијесу и по други пут обили при бирању владика. Чиста слика старог калуђера!

води у Италију гдје ће се, може бити у некој арији опорovati, а тамо ће бити далеко од мјеста гдје је несрећа снашла. Јадни Стенио стаде пратити невесту од једне вароши талијанске до друге, тражећи јарка сунца, свијежа цвијећа, топлијех вјетрова и плавијех валова — све што ослача живот. Залуд! Моди се не поврати здравље. Њен бог бјеше у души те ни један мек од овога свијета не би је могао излијечити.

На велико чудо његово како Мод тијелом слабљаше, снажаше се душом, те се понајлак, отресе млатавости и, као да већ знадијаше е није за дуго, поче настојати да утјени мужа. Као да је шћела да постане милија, како ће је послје већма жалити. Она поста разговорна, почла се мијанати у свезњегове послове и свијевати о будућности, као да збиља вјеровање е ће живјети.

Љето бјеше већ настало и она се пожали што не може да се врене у отаџбину.

— Чини ми се, вели му, да би ми се тамо снага повратила. О ала сам жељна плавијех језера и ријека, плавијех зеленијех шума! О, Ирска земљо!... Тамо је моја сестра, али је тамо и отац ми!..

Рекавши то, лице јој се помрачи, па дододз нжиим гласом:

Да! Једаред су га већ обилили. Тада (1882. год.) није нашао милости у српских владика и обзира у утарске владе. Био је мандатар темишварске дијецезе, али архијерејску столицу заузео је други.

Мислите ли, да му је то тешко пало. Никад нећу заборавити овај утисак, који је наме произвела садржина једног Иларијановог писма, које је у оно вријеме писао једном свом пријатељу, а за које сам ја случајно дознао. „Сјај епископске митре! како се многи отимају за њу, како многи држе, да је то срећа бити владика, а ја бих ипак жељео за овај мах, да ме та чаша мимоиђе“. Овако се и онда отимао Иларијон за епископију!!

Тај скроман калуђер, ком није нико сметао, поред кога се објест и шупљина могла ширити, а да је он и не осјетио, многим је био три у оку, и услјед тога много је трпио, многу горчину морао је да прогута... Но он је дочекао и добио је задовољшћину. Да је Герман морао да га се сјети, то треба да му је најбоља задовољшћина за оно, што је Герман уклонио Иларијона са ректоратства богословије, да направи мјеста Радићу. Иларијон — Радић!

Али оставимо се тога, него да прегледамо на живот Иларијона Рувараца.

Мислимо, да ћемо тиме послужити српским читаоцима, јер на жалост, још се нико од српских књижевника није сјетио, да опише живот најбољег српског историчара. Његову слику није дошло ни један календар српски...

Иларион Руварац родио се у Ст. Бановцима у Србији 1832 год. Крштено му је име било Јован. Отац му је био честити „поп Васа“, у том селу парох; доцније се премјестио у Сасе. Рано преминули српски књижевник Коста Руварац био је рођени брат Иларијонов.

Изукао је основне школе у Ст. Павлову, а гимназију у Срем. Карловцима. Био је увијек први ђак. Филозофију или 7 и 8 гимназијски разред учио је у Бечу. Год. 1852 пријео је направи бечки факултет и првих четири године права. У јесен 1857 г. оде у богословију, јер је већ намислио био да иде у калуђере. Као богослов био је и професор карловачке гимназије; предавао је српски и латински језик.

Год. 1860 калуђери се у манастиру Крушедолу. Исте године постао је протођаконом, а 1861 год., приликом педесетогодишњице патријарха Рајачића, постао је Никанор Грујић епископом, а Иларион Руварац архиђаконом. Год. 1866 постао епископом, а 1868 год. протосејделом. Док је био дворски калуђер, био је уједно професор карловачке богословије, испрва у друштву с Германом Анђелићем и Теофаном Живковићем, а доцније с Ђорђем Војновићем и Самуилом Пантелићем. Кад је год. 1874 патријархом постао Прокопије Ивачковић, био је Иларион Руварац произведен за архимандрита, и уједно му је додјељена управа манастира Гргегета. У то вријеме постао је и подпредседником архијерејске конзисторије, чланом патријархата карловачке гимназије и ректором богословије. Патријарху Ивачковићу био је Иларијон десна рука. Дуго је остао архимандритом, и изгледало је као да ће наслједити судбу архимандрита Јована Рајачића, да остане архимандрит. На сабору 1870 и 1871 год. био је посланик.

Кад је Герман постао администратором, није могао гледати Рувараца, а поспе наменом Иларијону није више било у Карловцима станка. Он се повуче сасвим у манастир. Јанске године изабран је за посланика румског среза на загребачком сабору.

Иларијон се не одликује великом енергијом, али у одлучном тренутку показује своју боју. Ваљда се сјећају наши читаоци, како је Иларијон говорио мртвом патријарху Пркопију.

Долазимо на оно, што је најважније. За Иларијона се може рећи, да је први српски историчар. Његово је образовање опсежно и увјек се одликовао дубином правог научара. Још је ђаком почео озбиљно да изучава српску историју. Био је приједан, управо неуморан. Какав је његова вредноћа, о томе има више анегдота из његовог јачког живота. Тако приповједају, да је проучио видјети једну велику, ријетку бечку светковину, јер га је у тај мах више занимала књига...

Његов књижевни рад врло се око историје, нештивља историјских извора и историје књижевности. У својим радовима је ненадмашан, сигуран, међу нашим историчарима управо јединствен.

Као критичар је строг, али праведан. О томе свједоче његове приједбе на радове Рачкога, С. Љубића, М. Милојевића, арх. Дукића, Св. Никетића и П. Срећковића. Особито се овом посљедњем почео на душу.

Ово му је књижевни рад:

1. Преглед домаћих извора старе српске повјеснице. („Седмица“ за год. 1857 и 58.)

2. Прилог к нештивљању српских ју-

начких пјесама. („Седмица“ за год. 1857 и 58.)

3. Нешто о кроници деспота Ђурђа Бранковића. Прилог к српској историографији. („Бетонис М. С.“ за г. 1886.)

4. Житије цара Уроша од Пајенија пећског патријарха 1641—1647 (у „Гласнику“ XXII. год. 1867.)

5. О каталозима пећских патријарха (Гласник XXIII. и к чланку о тим каталозима у Гласнику XLVI.)

6. О кроници и царска родословља испитивана у „Матици“ за год. 1868.

7. Приједбе на одломак из српске историје Панте Срећковића: Краљ Дечански у „Вили“ за год. 1868.)

8. О преносу тијела св. Луке и Смедерево (Rad jugoslavenske akad. Књига V.)

9. О натпису на епитрахилу у мап. Бањи код Котора. („Рад“ XII)

10. О натпису у цркви села Богданића. („Гласник“ XXI.)

11. О цароставнику или цароставним књигама, с погледом на њихову важност за српску повјесницу. („Бетонис М. С.“ за 1873. Књ. 115.)

12. О св. Петки. („Бетонис“ за год. 1873.)

13. О првим годинама Душановог краљевања у хронолошком погледу („Rad“ XIX.)

14. Повесно слово о кнезу Лазару, деспоту Стевану Бранковићу и кнезу Стефану Штиљановићу. („Бетонис Матице“ за 1874.)

15. Нешто о Босни дабарској или дабробосанској јепископији и о српским манастирима у Босни („Годишњица“ II.)

16. Хронолошка питања о времену битке на Марици, смрт краља Вукашина и смрт цара Уроша. („Годишњица“ III.)

17. Прилошки објашњењу извора српске историје. („Гласник“ XLVII и XLIX.)

18. Критика на историју Панте Срећковића.

Овим радовима стекао је Иларијон себи вјечан споменик, који ће трајати, док траје народа српског. Њему није требало сјај архијерејског плашита, да га освијетли. Шта више, ова ће митра бити драгоцијенија тиме, што ће је носити Иларијон Руварац.

Наши епископи добро су урадили, што су стекли таког брата. Како оно каже један Шекспиров биограф: „Многи лордови мислили су, да чине неку милост, што су се дружили са Шекспиром, а није су знали, да ће те надуте лордове потомство само зато знати, што су били другови Шекспирови.“

Тако и нашем синоду требало је, да се мало „освјежи“!

Желимо изабраном владици дуга вјeka, да би што више могао привиједити у корист народа и његове књижевности.

Ј. П.

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Љута невоља). — У „Пестер Лојду“ читамо ову страховиту појаву, на коју је комисија против колере у Будапешти наишла обилазећи нечисте крајеве мађарске пријестолнице:

„На горњој обали дунавској, посред једне дрваре, тик обале, наишла је комисија на гомилу људи, на којој се огледала највећа невоља што се може замислити у нагомиланом коваку без крова; то бјеху највише жене и дјеца, те их је власт изпрепунених станова, због заразе од краста, избацила на улицу, а није се побринула гдје ће ти јадници склонили главу. Три су ноћи ти невољници већ лежали под ведрим небом те гријали се, пола голи на сиромашном огњу. Вишња није могла ни прозборити од промуклости и кашља; гола дјеца бјеху се укочила и помодрила од студени. Градски капетан је одмах наредио да се ти бједници премјесте у једну крму. — Још грознија од ове бјеше страховита слика јада и невоље у оних божјих створова, те обноћ траже склоништа у врелој глнбавој води те тече из канала парнога млина „Пановице“. Ту су сједјели, управо смотали се, највише у сну, око 30 чељади сасвим голи, под главу турили какав крп те се наје у врућој опланици, а кожа им се скухала и поцрвенила од водене паре; на забезекнуту комисију, те прелазаше преко њиховијех глава на једној птици, ниједан се не обрну. Тек на велико наваљивање комисије, промуца један јадник те сјеђаше на изливу канала: „Ја никому не чиним зла“. Од осталијех се нико не маче. Ноћни стражар казиваше комисији, у по ноћи мзло их је у каналу, јер њеки проведу ноћ на птицама, на тек на 2—3 часа послје по ноћи бјеже у врелу воду канала, да огрију озебло тијело.“

ОБЈАВА.

Имање Николе Вучинића при Вељем Брду у Враничке њиве било је на јавној лиценцији у канцеларији Мин. Финансије, у неђелу на 12 текућега под следећа условија:

I. Купац мора положити држави одмах и исти дан на потврду карте тог товог новца фиор. а. вр. 1000.

II. За измиру цијеле остале своте држава оставља купцу потоњи рок Ђурђевдан 1888 године.

III. Купац мора дати Држави добит 100% на паре од Ђурђевадне 1887 до Ђурђевадне 1888. — Сувише платити буле за потврду куповице и оставити исто имање Држави у залогу до потпуне измире поцаца.

На горе означена условија имање Вучинића остало је на лиценцији 12-ог октобра на госп. бригадијера Михајла Нишинића који је највишу цијену од пет хиљада и двије стотине фиорина аустр. вриједности понудио, и биће подписано и предане истоме ако до бож. поклада то јест до 14 Новембра 1886 не пријави се ко с вишом цијеном Министарству Финанције.

Б. о. 531.

Цетње, 13. Октобра 1886.

Из канцеларије
Министарства Финанције.

ОБЈАВА.

С којом доље потписати обанањујем, да у Ријечанима (Граховској капетанији) имам: 15 рала земље, 21. косу сјенокоса — све — осим 1. косе сјена — у једном комаду; и овоме принадежеће горе (метеха), која вриједи толико исто колико и земља; и да речено све продајем.

Ко би жељно купити горепомену земљу, ливаду и гору нех се обрати код подписатога најдаље до нове 1887. године, ради погодбе.

Грахово, 20 окт. 1886.

Војвода АНТО ДАКОВИЋ.

ЈАВНА ОБЗНАНА.

Ниже потписани части се јавити штованом опшнству цијеле Далмације, Херцеговине, Босне и Црне Горе, да је он повјерио генералну агенцију и складиште својих добро познатих у цијелој свијету физикалних, епологијских инструмената (gala) честитој тврди:

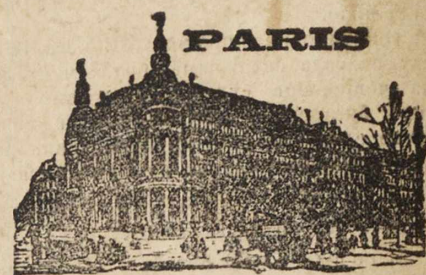
Др. Јакова Дудана синовом у Сплету.

С тога нех се одесе све моје досадашње муштерије обрате искључиво на моју генералну агенцију у Сплету за евентуалне наручбе и разјашњења, те ће добити уз исту цијену ко у мене све инструменте. Текући цијени такођер до који дан примити ће ко се буде јавио агенцији, франко у народном језику. С особитим поштовањем препоручује се.

Беч, 22 септембра 1886.

Хајрих Капелер.

ОГЛАСИ.

GRANDS MAGASINS DU

Printemps

NOUVEAUTÉS

Serries, Laines, Draperie, Indiennes, Modes, Robes, Confections, Vêtements pour Fillettes et Garçons, Jupons, Peignoirs, Trouseaux, Layettes, Lingeries, Corsets, Dentelles, Toiles, Mouchoirs, Blanc de coton, Rideaux, Etouffes pour Ameublements, Tapisserie, Meubles, Literie, Chemises, Bonneterie, Vêtements pour Hommes, Chaussures, Parapluies, Gantiers, Châles, Cravates, Fleurs, Plumes, Parapluies, Rubans, Mercerie, Articles de Paris, Argenterie, Maroquinerie, Parfumerie, etc.

Vient de Paraître

le MAGNIFIQUE ALBUM ILLUSTRÉ renfermant 560 gravures, modèles inédits pour la Saison d'Hiver, qui est envoyé gratis et franco sur demande adressée à

MM. JULES JALUZOT & Co
PARIS

Sont également envoyés franco les échantillons de tous les tissus composant les immenses assortiments du **PRINTemps**. (Bien spécifier les genres et prix).
Expéditions dans tous les pays du monde

AU BON MARCHÉ

Систем продаје с врло малом добити и с пуном вјером влада у магазини BON MARCHÉ.

Дом Аристота Вусикота
СТОВАРИШТЕ НОВИНА
ПARIЗУ.

Магазини BON MARCHÉ највећи су, најраспрострањенији и најбоље удецени; у томе су знаменитост Париза.

Част нам је јавити Госпођама, да је већ изишао наш илустрован каталог новина ове сезоне и да ће сваком ко зажели бити послат бесплатно.

Шаљемо исто бесплатно, на захтев, угледе свијех наших нових тканина у: Свили, платну, свити, новијех егоров, тисаних тканина, поставе зидова и стоефе за намјештај; исто албуме, описе и слике наших модела у: Новије голетте, плаште, хаљине, одијело, шубе, моде и наките плаве, сукње, котуле, лакше огртаче (peignoirs), одијело за ђевојиче и ђетиће, рубље, сређено рубље, капе, умбреле, рукавице, поше, цвијеће и пера, обућу мушку, женску и ђечију, париску робу, париску робу и мобилају, ит.д. и т.д.

Према непрестаном развоју наших посала, наша је спрема за све зимске новине већа по икада, и можемо казати да су користи те их пудимо, у погледу кавкоје и цијеноје сваке наше робе, несумњиве.

Парубдине за Романију, Србију, Бугарску, Црну Гору и Русију, од 25 франака на више (осим постојећег прибора и мобилија), кад се плати вриједност, шаљемо бесплатно до луке за укрцавање или до пријелазних железничких станица на излазу из Немачке и Аустро-Угарске.

Стовариште Bon Marché непрестану расту и никад нијесу сасвим довољни навијек већој навали муштерија. Скоро су отворени нови припраштаји, те чине да је Bon Marché „Јединствено Стовариште на Свијет“. Други припраштаји и граде се и брзо ће се отворити.

Дому Bon Marché начело је да ни по најмању цијену не продаје робе до само од првог избора и врло добре врсте.

Стоваришта Bon Marché немају ни филијама и престаивника, ни у Француској, ни у иностранству, те моле да се Госпође чувају трговаца који се служе њиховим именом да произведу смутњу.